

Jan Chmelík a kolektiv: Extremismus

Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 425 s. ISBN 978-80-7380-376-6

Petr Zarivnij*

V roce 2012 vyšla v plzeňském Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk publikace *Extremismus* od kolektivu autorů¹ pod vedením doc. JUDr. Jana Chmelíka, Ph.D. Chmelík, coby bývalý vyšetřovatel policie ČR a nyní vědecký pracovník na Vysoké škole Karlovy Vary, je přitom dobře znám svojí bohatou publikační činností, zaměřenou zejména na oblast trestního práva, kriminologie a kriminalistiky.

Autoři touto publikací navazují na předcházející díla, mezi která patří především:

- CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997. 114 s.
- CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex, 2000. 113 s.
- CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. 172 s.
- KELEMEN Miroslav a Peter HAVAJ a Viktor PORADA. *Extrémizmus ako bezpečnostná hrozba spoločnosti a občanov*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2011. 124 s.

Publikace *Extremismus* je přitom dílčím výstupem vědeckovýzkumné činnosti Vysoké školy Karlovy Vary a dalších na úkol zainteresovaných subjektů v rámci Výzkumného záměru na léta 2011-2013 „Identifikace potřeb právní praxe jako teoretický základ pro rozvoj kriminalistických a právních specializací“.

Publikace převážně řeší kriminalisticko-právní pohled na extremistické projevy ve společnosti. Je syste-

maticky členěna do sedmi kapitol a dvou příloh. Autoři se nejdříve zabývají samotnou *základní charakteristikou extremismu* a dalšími *souvisejícími pojmy* (kap. 1 a 2), na což navazuje část věnovaná *základním extremistickým směrům* (kap. 3), kterými jsou např. extremismus pravicový a levicový, politický, islámský, náboženský extremismus a sektářství apod. Tyto úvodní kapitoly slouží jednak jako uvedení do oblasti extremismu, avšak zároveň dávají čtenáři možnost proniknout hlouběji do celé problematiky a pochopit fungování a samotnou ideologii různých extremistických směrů.

V další části se autor věnuje *symbolům* a jejich úloze v hnutích extremistů (kap. 4). Kapitola přitom neobsahuje pouhý výčet barev, číslic, hesel a dalšího, co je možné označit za typické pro extremistické projevy, ale v obecné rovině rovněž uvádí úlohu symbolů v extremistických hnutích a rozebírá, proč vůbec dochází k návratu k symbolismu. Jsou popsány a zdůrazněny souvislosti, za kterých je možné nazírat ony symboly ve světle projevů směřujících k potlačování hodnot demokracie a humanismu, a kdy se naopak může jednat o neškodná vyobrazení bez skrytého negativního kontextu. Celá kapitola je navíc bohatě doplněna o obsáhlou grafickou dokumentaci, především tzv. zástupných symbolů s jejich charakteristikou a návrhem pro jejich hodnocení, což čtenáři slouží pro lepší představu o jednotlivých symbolech a nenechává jej tak napospas vlastní představivosti, vyvozené na základě teoretického textu.

Autor se následně krátce zabývá *aspekty vzniku extremistických hnutí*, a to zejména z pohledu sociologického, kdy jsou formulovány některé typické znaky příznivců extremistických hnutí, anebo politologického, s uvedením typických názorů těchto příznivců. Obojí je

* Mgr. Petr Zarivnij, doktorand Katedry trestního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

¹ Autorský kolektiv tvoří Jan Chmelík, Miroslav Kelemen, Marián Mesároš, Viktor Porada, Miroslav Růžička, Karel Šabata, Oto Ivan Štampach.

však ilustrováno pouze na příkladu pravicového extremismu.

V rámci 6. kapitoly již autor přechází k *právnímu posouzení extremistických projevů*, a to jak v ČR, tak i v zahraničí. Čtenáři z řad právníků však budou poněkud zklamáni. Především díl věnovaný mezinárodně-právním dokumentům je poněkud skoupý a obsahuje více méně jen vyjmenování právních dokumentů, které mají co dočinění s problematikou extremismu, resp. lidských práv. Malá výtka by mohla rovněž směřovat k části věnující se zahraniční právní úpravě ve vybraných evropských zemích, kdy je odkazováno na zdroj poněkud staršího data². Nicméně autor vzápětí dodává, že uvedené poznatky jsou stále aktuální a navíc záměrem této části práce nebylo ani tak citovat jednotlivé skutkové podstaty ve vybraných národních trestně-právních úpravách, jako spíše nastínit velmi stručnou obecnou charakteristiku.

Závěrečná kapitola je soustředěna na *znalecké zkoumání a hodnocení extremistických projevů*, jako jsou různá tetování, verbální projevy apod. Pozitivně lze hodnotit uvedení typických otázek, které bývají znalcům pokládány. Pro nezasvěcenou veřejnost totiž mohou představovat způsob, jak se vžít do úlohy odbor-

² Část „Zahraniční právní úprava“ je zpracována podle materiálů shromážděných v ROZUM, Jan. Právní úprava trestných činů extrémní povahy v zahraničí. In: *Kriminologické a právní aspekty extremismu. Příloha č. 2*. Praha: IKSP, 1999.

níků zkoumajících projevy extremismu, resp. s čím se musí vypořádat.

Důležitou součástí celého díla představuje jeho příloha, kde autor podrobně charakterizuje a analyzuje více než 80 vybraných skladeb a CD nosičů s extremistickou tematikou a grafikou, což dodává publikaci jistou přidanou hodnotu, neboť oproti jiným publikacím je tato problematika uvedena vůbec poprvé.

Celkově lze publikaci hodnotit jako přínosnou jak pro odbornou veřejnost, tak i pro laické čtenáře. Odborná veřejnost zabývající se extremismem ocení zejména část práce uvádějící extremistickou symboliku a její rozpoznávání. Znalosti těchto otázek by totiž měly mít za následek schopnost orgánů činných v trestním řízení posuzovat různé symboly v „bagatelních“ případech samostatně bez nutnosti využití znalců v oboru. Došlo by tak k zefektivnění práce orgánů činných v trestním řízení jak po stránce časové, tak i finanční. Laikům bude poskytnut velmi dobrý přehled v základních otázkách problematiky extremismu, a to i díky tomu, že celá publikace je psána velmi čtivou formou.

Autoři publikace sice nenabízejí řešení problému extremismu, ale to ani nebylo jejich vytyčeným cílem. Jak uvádí Chmelík v samém úvodu, snahou autorského kolektivu bylo zpracovat ucelenou, obsahově hodnotnou, ale přitom čtivou publikaci, která svým obsahem a rozsahem zaujme. V tomto ohledu autorský kolektiv uspěl.